

Inserati se sprejemajo in veljajo triskopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 5 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " — "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Lingovih ulicah štef. 7.

Izhaja po trikrat na teden, sicer v torek, četrtek in soboto.

Dolžnost kat. Slovanov v Avstriji proti katoličanom v turških pokrajinah.

Iz Štajerskega.

I.

Res dober želodec mora človek imeti, ako hoče v sedanjem času prebavljati vse neslane in na pol pečene kosce, ki mu jih nemško časnikarstvo dan na dan poklada. Razun vrliga „Vaterlanda“ vsi drugi nemški listi, ne izjemši tudi katoliških dnevnikov in tednikov, o rusko-turškem boju in nja nasledkih tako neslano pisarijo, da se človeku ta politična nezrelost in enostranost gnjusiti mora. „Slovenec“ služi v čast, da kot katolišk polit. list ni zašel na pota, na katerih najdemo mnogo njegovih vrstnikov nemškega jezika.

Zdaj, ko se je koló sreče zedinjenim vojskam slovanskega in rumunskega plemena očividno na bolje obrnilo in vse na to kaže, da bode Rusija svoj namen dosegla, ne najdeš nikjer v konservativnih nemških listih, razun „Vaterlanda“ prav veselega s o c u t j a, ampak držé se ti listi kakor otroci, ki vidijo na drevesu spomladi bruske rženke, katerih bi radi imeli, mati jih pa kroti rekši: čakajte, niso še zrele!

Katol. nemško časnikarstvo se ne more zmage nad Turkom prav veseliti, ker se nja politikarji bojé, da bi po ruskej zmagi razkolništvo v turških pokrajinah ne napredovalo. V opravičenje svojega strahu kažejo vedno na Poljake pod rusko oblastjo, češ, da ni od Rusa nič dobrega pričakovati, ki doma katol. Poljake tako hudobno preganja. Tako — pravijo — se bo tudi katoličanom v podunavskih

pokrajinah godilo, ako Rus Turka premaga in po svojem kopitu vpelje vso upravo.

Taka strahopetnost je le mogoča pri ljudeh, ki so — ne da bi se tega sami prav zavedali — po jožefinskih načelih odgojeni. Ta načela so katoličane navadile pričakovati vse od — vladarja, v tem pa roke križem držati, nič delati, v nebahstvu pa — odlikovanja od višjih in najvišjih oblastnij pričakovati. To je krivo, da se avstrijski katoličani nikoli prav niso naučili, v Boga in v nadzemeljsko moč sv. kat. cerkve zaupati. Ko bi se bili tega naučili, bili bi zdavno že krepko na noge stopili, se organizirali in pri volitvah klubu vsem neljubim volitvenim redom poštenih večin povsod zadobili. Pa — vladi se ne zameriti, agitacij se ogibati — to je zadržalo vse odločno bojevanje za pravično stvar, pobiti se pa zanašajo — na vladarja, češ, da bo on popravil vse naše vsemarnosti! Ali kaj zamore — v ustavni državi — vladar sam, naj bi še tako iskren katoličan bil, ako se ne more naslanjati na krepko, svojih pravic in dolžnost zavedno večino katoličanov? — Toliko le v pojasnenje, od kod ta strahopetnost katol. novičarstva gledé nasledkov rusko-turškega boja.

Za nas katol. Slovane stoji stvar vse drugače. Med nami ni u m n e g a človeka in politikarja, ki bi se prevrta v podunavskih pokrajinah ne veselil. Pa kot katoličani ne smemo biti sanjavci in si prikrivati nevarnosti, ki utegnejo iz ruske prevage v evropski Turčiji navstati. Pa nevarnosti te bodo le navstale, ako mi avstrijski slov. katoličani roke križem držimo in prav po jožefinskem

svoje zaupanje stavimo na ruskega carja ali na vladu, ki se bo na jugu osnovala. Če nas navdaja resnična ljubezen do ubozih slovanskih bratov, ki bodo, ako Bog da, turškega nasilstva rešeni, ne pričakujmo od razkolnikov pomoči katoličanom, ampak mi, katoliški Slovani, imamo sveto dolžnost, pomagati jim.

Mi spoštujemo in občudujemo Rusijo, ki je povzdignila prapor za osvobojenje slovanskih krščanskih bratov in za ta vzvišeni namen neizmerno mnogo žrtvuje. Pa tega od Rusije tirjati ne moremo, da bi — sama ločena od edinstva kat. cerkve — katoličanstvu na jugu posebna podpornica bila. Rusija bo — po sklepih previdnosti božje — svoj nálog dovršila: opustošeno zemljišče bo skrčila, divjo zver odpodila; da bi pa sama tudi še vse lepo izoralala in posejala, tega ne smemo pričakovati, to je delo osvobodencev, in kar ti ne morejo, n a š e delo.

O novinarstvu.

IV.

O naročevanji na katoliške novine ne bom govoril mnogo; vsaj vsakdo ve, da je ono „nervus rerum“, da brez dovoljne gmotne podpore vsak časnik mora zaostati in hirati. Da se tudi tu stori premalo, je res. Naročeni so večidel le duhovni, vsaj primeroma in še ti niso vsi toliko naročeni, kolikor bi mogli biti. Seveda, duhoven ima čedalje bolj pičle dohodke, pa čedalje večji stroške; tega ne bom tajil; pa če se ozremo na požrtvovalnost francoske in angleške duhovščine, morali bomo spoznati, da smo tudi v tem mnogo zaostali. Denar, ki

Jezičnik XV. Leto.

Spisal J. Marn.

Preden katero spregovorimo o najnovejšem Jezičniku, naj ponatisnemo iz njega prve jako znamenite trinajstere Čbeličarje in ti so: 1) Dr. Jaka Zupan, kajti on je rodil „Čbelico“, katero je tedanjemu poglavarju Ilirskega kraljestva podala bila „Hvaležna Krajnšina“: on je, ako se ne motim, Kastelico zložil že omenjeno naslovnico: „Prijetlam Krajnšine“; njegovih pesmic se v prvih treh bukvicah nahaja največ, kar ni brez pomembe. — V III. Bukvicah l. 1832 je dotedanjam „Čbeličarjem“ najslavnejši Čbeličar dr. Fr. Prešern izpustil lastne seršene, in med drugimi dr. J. Zupanu, kateri je pikal in zbadal rad druge, zapel tudi najprej:

Puščarjem.

Ni, bratec! vsaka ž'val lesica,
In epigram ne vsak pušica.

2) Po redu, v katerem so rojili, drugi Čbeličar je Miha Kastelic. Rojen v Zatičini l. 1796 — umrl je knjižničar v pokoju l. 1868 v Ljubljani. Oglasil se je bil v „Illyr. Bl.“ že l. 1828 po slovenski in po nemški; vredno

val je Čbelico ter v njej popeval mnogo in pesmice podpisoval ali z M. K. ali M. Kastelic; zložil napise za sladkarije; sobral po Vodniku kratke in poskočne, v poslednjih bukvicah pridelal jih nekaj brez vsakterega podpisa, ktere se pa po prelahki obliki brez vzvišenega soglasja po duhu koj spoznajo. V vsej pesmariji njegovi veje neka „mehkužna otožnost in otožna mehkužnost,“ in torajjga Prešern ne poprašuje zastoj v muhastem seršenu:

Čbelarju.

Zakaj pač muho moj lovi Kastelic?
Prodajst' misli jih namest čbelic.

3) Tretji bil je Blaž Potočnik, v Čbelici, v I. Bukv. podpisan P., utihnil koj drugo leto, pečal se s homeopatijo, tedaj stolni kaplan (gl. Jezičn. IX. 19.). Rojen v Naklem l. 1799 je umrl župnik v Šent Vidu nad Ljubljano l. 1872. Pisati je bil jel l. 1826, ter je pisaril in pevaril v Bohoričici, Metelčici in Gajici, v vezani in nevezani — slovenski in nemški — besedi, zlasti krepko v cerkveni in narodni veseli pesnji itd. itd. Z ozirom na prej povedano dejanje odmenil mu je Prešern l. 1832 seršena:

Pred pevcu, zdaj homeopatu.

Popred si pel, zdaj pa homeopatiš;

Popred si čas, zdaj pa življenje kratiš.

4) Ignac Holzapfel je Čbeličar četrti v I. in II. Bukv. zaznamnjan ali H. ali ***. Rojen v Tržiču l. 1799, služil takrat kaplan pri sv. Jakobu v Ljubljani, umrl dekan v Ribnici l. 1868. Spisal je na pr. „Venic nedolžnosti“ in zapustil dokaj premoženja gluhozemcem na korist. O njegovi poeziji poprašuje pesnik gledé na njega ime:

Kako bi neki sladke pól Lesničnjek?

5) Peti je Jur Kosmač, v Čb. I—IV. J. K. Rodil se je v Danah (Danecki) poleg Loža na Notranjskem l. 1799, bil sluga in naposled pisar v knjižnici Ljubljanski, umrl l. 1872. Pisaril je nekaj posebej na pr. „Ita Togenburska grofinja; Vezilo ali preganjana nedolžnost“, poslovenjeno, nekaj v razne časnike itd. Po prvih pesmicah njegovih zložil mu je pesnik seršena:

Pevcu letnih časov.

Kdor govoriti kaj ne ve,

Ureme hval' al toži.

Kdor pévcev péti kaj ne vé,

Od létnih časov kroži.

se porabi v ta namen, enak je onemu, ki se porabi za druge dobrotne naprave in bo tudi povračevan z obilnimi obrestmi.

Pač pa dalo bi se še mnogo storiti z razširjevanjem dobrih novin; gotovo je v vsaki župniji kdo, ki bi naročil na en ali drugi list, ko bi ga veljavna oseba k temu spodbujala. Slovensko ljudstvo rado pripomore k dobrim namenom, rado si pritrga kak denar, da ga porabi v čast svete cerkve in v svojo dušno omiko. Duhoven ima pri njih mnogo vpliva v vsakem obziru; naj ga porabi tudi v ta namen; naj skuša zbuditi v ljudstvu veselje do branja poštenih novin, naj ga spodbuja k naročevanju; če vsak duhovnik pridobi le enega ali dva, kar gotovo ni nikomur nemogoče, bi slovenski katoliški časniki vse boljše gmotno bili podpirani, kakor pa so tako.

V nekaterih člankih sem tako razodel svoje glavne nazore in želje o katoliškem, vzlasti domačem novinarstvu. Mi smo še v marsičem na boljsem, kakor pa katoličani v drugih deželah; narod spoštuje vero in malo jih je, ki mu jo skušajo vzeti in ti niso še pri narodu posebno v dobrem sluhu. To je pač dobro za nas; a nikakor nam ni povod, da mirno stojimo, roke križem na hrstu smehljaje se gledamo, kako skriti rovarji trdnjavo za trdnjavo jemljejo, polagoma podkopujejo versko prepričanje. Imamo jih sovražnikov; eni so sovražniki tudi narodnih pravic; oni s pomočjo veljakov stiskajo duhovščino, skušajo zatreti vero v otroških srcih, žele z nemčurstvom vrniti tudi nemško kulturo med narod. Drugi se sicer imenujejo narodni, a vendar so prvim pomagali, če tudi skriti, če tudi sami še ne spoznajo tega. Ob ojim treba se je ustavljati, prvim naravnost, drugim s podučevanjem ljudstva, z vtrjevanjem vere med narodom, obema sploh z razširjevanjem dobrega novinarstva. Ni ono edino sredstvo tudi ne prvo, a pomenljivo je. Zato odvrzimo malomarnost in lahkomišljenost v obziru katoliških listov, podpirajmo jih duševno in denarno, skušajmo jih vkoreniti med ljudstvom in po njih razširjati samostalno mišljenje, da bo narod ob času odločno vedel soditi in ravnati se po pravih voditeljih; to je delovanje, ki je potrebno, da ne bomo pri volitvah zopet imeli nesreč; ker kar je v um in srce vtisnjeno, to ostane, to se ne da odpraviti vsakemu pišu.

Bodimo prepričani, da podpirajoči dobro novinarstvo branimo cerkev in narod, pripomoremo ljudstvu k pravi, stalni sreči!

Borin.

Z bojišča.

V Carigrad dohajajo Jobove pošte, ena bolj žalostna za Turke, ko druga. Sploh v zadnjih dnevih strmenja ni bilo ne konca ne kraja. Izenadila nas je novica o smrti kralja Viktor Emanuela, z bojišča pa nam je došlo veselo poročilo, da so Rusi v Šipki vjeli 28 000 Turkov. Še se temu nismo dosti načudili, kar zvedemo, da se je trdnjava Bar Črnogorcem udala, in kmalo za tem prišla je novica, da je tudi trdnjava Niš Srbom prišla v roke. Vdarec za vdarcem pada na turško glavo, toraj se pač ni čuditi, da Turki že moledvajo za mir, in da so odposlali Mehemet Ali pašo v ruski glavni stan, kjer se bo pogajalo o primirju. Ni še dolgo, kar je bilo v Carigradu še vse za vojsko, pa najnovejši hudi vdarci, ki so Turčijo zadeli, so tako siloviti, da so stregnili še tako fanatično bojevitost. Turška armada je uničena, na vojno se tedaj Turkom ni več zanašati. Najbolje je, da se čisto vdajo ter z vdanostjo in prijaznostjo skušajo rešiti, kar se rešiti da, ker bodo pri znanib blagih nazorih cara Aleksandra na ta način gotovo več opravili, kakor s trdovratno sovražnostjo. Vsako nadaljevanje vojske in kljubovanje proti hudi pa zasluženi osodi je sedaj brezvspešno. Glavna ruska moč maršira proti Drinu, Gurko pa se bliža iz Sofije Plovdivu. Tista turška armada ki je iz Sofije bežala, je v nevarnosti, da jo Rusi obkolijo in vso vjamejo, ker ji morda ne bo mogoče prej priti do Drina, pa ljudje že zdaj bežijo in med vojaki samimi vlada velik strah; in če se je govorilo, da postane Drin druga Plevna, misli se sedaj narobe, da se Drin ne bo mogel dolgo držati, ker prvič nemajo Turki nobenega Osmana več, potem pa tudi ni več pravih vojakov, ampak večidel bašibozuki in druga skupaj zbobnana drubal. V Carigradu pa je velika zmešnjava; ne vedo, s čim bi se rešili, in postavljajo vsak dan nove generale in nove ministre. Zdaj so Sulejmanu poveljništvo čez vojsko vzeli in ga izročili nezmožnemu Reuf paši. Tudi je sultan ministre spodil in

nove postavil, katerim je priporočil pri vnanjih vladah delati na to, da se ohrani celota (!!) in neodvisnost Turčije! Nekteri hočejo, naj se Mithad paša nazaj pokleče. Pa Turčije zdaj tudi Mithad več rešil ne bo, in za generala naj postavijo, kogar hočejo, zdaj je že vse zgubljeno.

Nemškutarski čašniki, ki se niso nikoli naveličali hvaliti turške hrabrosti, imajo sedaj pač dosti priložnosti, prepričati se, da Turek ni tak junak, kakoršnega so oni slikali. V Sofiji so imeli Turki vendar lepo moč, pa ne da bi bili Gurku zabranili prehod čez Balkan, kar bi se bilo dalo s par tisoč možmi opraviti, pustili so vse v nemar, in ko so Ruse pred seboj videli, so sramotno zbežali in razkropili se na vse strani.

Še bolj dober kup pa so Črnogorci premagali Turke pri Dulčinji. Ko so namreč Črnogorci Bar oblegali, zvedeli so, da se v bližini zbira velika turška moč z namenom, Črnogorce napasti in od Bara odpoditi. Knez da Petroviču in Plamencu nekaj bataljonov z ukazom, da naj Turke prepodita. Kmalo najdeta Turke v ograjenem šotorišči, bilo jih je okoli 4000, Črnogorcev pa je bilo le nekaj sto. Plamenac pravi: „Zgrabimo jih, naj že bo kar hoče“ Petrovič pa odsvetuje, kakor bi bil vsak pameten človek storil, kajti Turkov je bilo morda desetkrat toliko, kakor Črnogorcev, in vrhu tega so bili še zašancani. Pa „knez je ukazal, prepoditi Turke“, toda kako naj se to zgodi? Tudi Petrovič ni vedel sveta. Konečno se vendar le dogovorita, da je treba Turke z naskokom ali jurišem prijeti. Črnogorci se nastavijo, ter nož v roki z velikim krikom jamejo leteti proti turški ogradi. Ko jih Turki zagledajo, spustijo se vsi v tek, in bežali so noter do Škadra, ne da bi se bil kateri nazaj ozrl. Če bi imeli Črnogorci kaj konjikov, lahko bi bili vse polovili. Okoli 500 pa so jih vendar v pest dobili. V celi bitki ni bil noben Črnogorec ne ubit, ne ranjen. Priplenili so mnogo živine, ves šotor in kar je bilo v njem, živež, streljivo, z eno besedo, veliko reči, in to vse — brez kapljice krvi. Potem ste prišle dve veliki turški barki, pa ste začele na Črnogorce streljati. Črnogorci pa so začeli ladiji z raketeljni obstreljavati, in ne dolgo potem ste obe barki v

6) Šesti je France Prešern, najprej z znakom *Dr. P.*, poslej *Dr. Prešern*, najslavnejši. Popévati je bil jel v „*Illyr. Bl.*“ l. 1827, posebej „*Kerst per Savici*“ dal na svetlo l. 1836, „*Poezije*“ svoje pa l. 1849. Kakor drugih — v zabavljivih napisih tudi sebe ni zgrešil, in seršen, ki si ga je vgodil bil še le v „*Poezijah*“, kaže tudi poprejšnje pesmi njegove:

Smé nekaj nas, ker smo Prešérnové, bití prešérnih;
Pésem kaže dovolj, kák je naš oče kroták.

7) Sedmi je Jur Grabner, v II—III. Bukv. *Gr. Domá* v Šent Jerneju na Dolenskem r. l. 1806, bil tedaj dijak, pravoslovec, potem postal duhoven, umrl l. 1862 vodja v Alojznici, plemenit duhoven, blag domorodec. Berž ko ne z ozirom na prve poskušnje njegove (gl. II. Čb. „*Muren!* le tvoj cverk razglási — Po dobrih tihih se: — Ti slaviš Boga itd.“ v pesmi „*Večer*“) odménil mu je bil takrat Prešern, pozneje v *Poezijah* „*Ahacelnovim pésmam*“, preslovenjenega seršena:

De gustibus non disputandum.

Ne čúdi se, neslane

De pésmi bodo brane;

Lej, puro vabi: „*puri, puri!*“

In božje vol'ke“): „*šuri, muri!*“

*) Božji volek: muren.

8) Urban Jarnik je osmi, ki je prika-

zal se v Čb. II—IV., podpisovan *U. J. Rojen* pri sv. Štefanu v Zilski dolini na Koroškem l. 1784, služil duhoven sim ter tje, umrl v Blatogradu (Moosburg) l. 1844. Sloveč v prozi in poeziji smé se imenovati Koroški „*Vodnik*“. Njegovo slovstveno delovanje je dostojno popisal vredni mu naslednik Anton Janežič v *Vodnikovem Spomeniku* l. 1859 str. 114. 115. Ker je slovenil Jarnik Ezopove basni, veljá tudi njemu kolikor že seršen:

Pravljíčarjem.

Pravljíca po Ezóp' od vas zapeta

Več nima slásti kakor jed pogréta.

9) Emanuel Jožef Kovačič, v Bukv. II—IV. *E. J. K.*, je deveti pesnik Čbeličar. Iz Čateža (v Malencah) na Dolenskem r. l. 1808, učenec bogoslovec takrat v Ljubljani, služil je duhoven v Terstu, kjer je kanonik in šolski ogleda umrl l. 1867. Pisal je po slovenski in nekaj tudi po nemški, posebej in vzlasti po Danici in v Drobntnicah, kjer je popisal na pr. J. Wallanda, Valvazorja, M. Ravnikarja itd. Bil je goreč pisar' in kolikor toliko naj gre i njemu sicer bolj občni seršen:

Zakaj ni naši pisarii prišel zlati čas.

Prišli za nas bi bill zlati časi,

Ko bi vsak klasik bil, kdor Kranjcam kvasi.

10) Deseti je Janez Ziegler (Ciglar), rojen 1792 v Udmatu pod Ljubljano, umrl župnik Višnjegorski l. 1869. V Čbelici II—III. kaže ga ali znamenje ** ali Z. (C.). Pisaril je čez 40 let; na pr. l. 1825 prišle so na svetlo prve, in v l. 1866 po Mohorjevi družbi zadnje bukvice njegove (Kortonica). Zaslovela je jako knjižica; „*Sreča v nesreči*“ ali popisovanje čudne zgodbe dveh dvojčikov (Svetin — Hudin) in tudi „*Deteljica*“ ali življenje treh kranjskih bratov francoskih soldatev itd. Njega draži nekako seršen:

Kam je prišel polž in Višnje gore.

Višnjani! kam ste svojga polža djali?

„*Za Pegaza smo pévcam ga prodali.*“

11) Za njim je pribrenčal v Bukv. II—IV. Jernej Levičnik, z znakom *L-k*, doma iz Železnikov l. 1808, tedaj bogoslov, edini Čbeličar, kateri ednajsti — nekako v uri ednajsti — sedaj še brenči doktor in dekan v sv. Mohorju na Koroškem — na blagor! Gledé na njegovo imé je — kakor o Lesničnjeku — že tedaj Prešerna baral o njem:

Kako bi néki prave péli Levičnjek?

12) Jožef Žemla (Žemlja) je rojil v Čb. III—V, po znaku **, slej s celim podpi-

plamenu stale in konec vzele. Nekaj prdrznih Črnogorcev pa je plavalo do goreče ladije, kjer so pričlo Turkov zastavo z nje sneli ter jo srečno prinesli na suho, čeravno so Turki za njimi streljali.

Novjših poročil z bojišča ni. Srbi so v Nišu dobili 150 topov in 200.000 izvrstnih novih pušk. Častnikom in imenitnejšim meščanom je knez pustil orožje, vojaki pa so se odloživši orodje peljali iz trdnjave in izpustili. Enako se je meščanom dovolilo zapustiti mesto, kateri so hotli. Tudi Črnogorški knez je turškemu poveljniku v Baru in vsem častnikom nazaj dal njihove sablje.

Politični pregled.

V Ljubljani, 14. januarja.

Avstrijske dežele.

Državni zbor ima pretresati silno važne predloge o novi pogodbi z Ogersko, kar pa nekatere poslance tako malo zanima, da jih je bilo v zadnji seji 12. t. m. nazočih samo 112, in se je sklepanje odložilo na prihodnjo sejo. Spomina vreden bil je v tej seji samo odgovor pravnega ministra na interpelacijo o preminuli Chabrusovi banki, o kateri se pri deželni sodnji, kakor je rekel gosp. minister, vrše sodnijske preiskave.

Iz Praga se telegrafira, da je gosp. Skrejšovski izstopil iz staročeskega kluba. Upajmo, da ta čin za česko politiko ne bo imel nobenih slabih nasledkov, in da se med narodno stranko ne bo pričelo novo strankarstvo, kar bi bilo silno škodljivo ne samo za Čehe, ampak sploh za vso opozicijo, ker bi dalo to nemško-liberalni stranki upanje, da bode Čehe in z njimi vred vse druge nasprotnike vsled njihove needinosti naposled vendar le ugnala.

Za deželne zbornice se bodo po naznanilu „N. fr. Pr.“ na Avstrijskem, v Šleziji, na Moravskem, Štajarskem, Solnograškem, Koroškem in v Bukovini vršile nove volitve meseca februarja.

V hrvatskem saboru se je 11. t. m. prebral kraljevi odgovor na saborovo adreso, v kateri se je zahtevalo zedinjenje Dalmacije in vojne Granice s trojedino kraljevino. O združenju Dalmacije naj se vsled tega pisma molči, za zedinjenje vojne Granice še ni prišel odločeni čas in se ta čas sedaj tudi še ne more natančneje odločiti, glede Reke pa se boste

o svojem času dogovorile regnikolarni deputaciji. To pismo je jako osupnilo poslance, kakor se telegrafira „Politiki“, v dvorani je bilo vse tiho in le iz ust predsednika Krestiča bilo je slišati „Živio“!

Ogerska ministra Tisza in Szell imata danes priti na Dunaj, da se z našimi ministri dogovorita o tistih točkah nove pogodbe, o katerih sta državna zbora nasprotnih misli. Tisza je tudi vladanja boje že sit, in se bode po dovršeni pogodbi med Cislo in Translo umaknil z ministerskega predsedništva. Kakor se z Dunaja piše „Politiki“, zdobila se je veljava Tiszova nad — Rusijo. Že nekaj časa sim je Tisza presedala lastna madjarska stranka, ki je pri vsaki priliki pokazala svojo nezadovoljnost z ministerskim predsednikom. Tisza je mislil in mislil, kako da bi se ji zopet prikupil, in najprimernejši se mu je v ta namen zdelo madjarsko mrzenje proti Rusiji. Ker se je Andrassy Madjarom zdel v tem oziru preveč odjenljiv, hotel je Tisza reč v roke vzeti in se je podal v Berlin, da bi Nemčijo odvrnil od zveze z Rusijo in jo pripravil k tesnej zvezi z — Madjari. Pa odgovorili so mu, da prijateljstvo madjarsko ne bi bilo nobeno odškodovanje za neprijateljstvo mogočne Rusije, in če si sami Madjari toliko zaupajo, kako to, da celo nemadjarskih narodov na Ogerskem ne morejo pridobiti za svojo politiko? Prizadevanje Tiszovo je bilo tedaj zastoj, ves nevoljen in potr se je vrnil iz Berlina, in časniki so takoj začeli pisariti, da je Tisza vladanja sit, da bi se ljudem zdelo nekoliko lepše, če bode primoran odstopiti.

V Miletičevi pravdi po izpovedanji raznih prič ni ne duha ne sluha o veleizdajškem govoru v Belemgradu, in razne priče so dokazale, da tisti večer Miletič še v tisti gostilni ni bil, kakor je trdil glavni njegov tožnik Rankovič, ampak v neki drugi hiši. Tudi glede nabiranja prostovoljcev za vojno srbsko priče Perič, Majnski in Vitak pravijo, da so o tem le slišali govoriti. Zagovornik Miletičev dr. Polit ima danes govoriti.

Vnanje države.

Italijanski kralj Viktor Emanuel bode 17. t. m. pokopan. Papež so dovolili, da se sme cerkvena slovesnost vršiti v kateri koli cerkvi rimski, izvzemši 4 cerkve, ki so odločene za pogrebne slovesnosti za umrlimi papeži. Ko se je sv. očetu naznanila smrt kraljeva, zakrili so svoje obličje z rokami in dolgo časa molili. Avstrijskega cesarja bo pri pogrebu nadomestoval nadvojvoda Rajner. — Novi kralj Humbert bode slovesno prisegel 19. t. m. pred državno zbornico, ki se snide 16. t. m. Vojaki pa so ponovili svojo prisego pred kraljem 12. t. m.

Ruski vspah na bulgarskem bojišču je osupnil nekatere naše državnike in vradna dunajska „Presse“ piše: „Naše zaupanje se je začelo majati. Naše notranje zmešnjave nas s strahom navdajajo za tisti čas, ko se bode vršil sklepni račun med Turčijo in Rusijo.“ Vradni list ima prav. Avstrija se res ne more ganiti, dokler v notranjem ni vredjena, a ravno to bi moralo naše državnike pripraviti, da kar naj hitreje mogoče zadovoljijo raznotere dose-daj nezadovoljne narode avstrijske. Da je to res že skrajni čas, pričla bukareški list Romanul, ki je nedavno pisal, da sa Avstrija ne bode mogla vstavljati l. 1859 in 1866 pričeti narodni politiki. Ali je to morebiti nekaj miglje, da bode Rumunija od Avstrije zahtevala Bukovino?

Nemški kraljevič se je podal na Italijansko, da se vdeleži kraljevega pogreba,

kamor bode iz ravno istega namena prišel tudi kraljevič portugalski.

Španjski zbornici se je naznanila za-ročitev kralja Alfonsa, čigar poroka pa se bode zarad smrti kralja italijanskega nekoliko časa zakasnila.

Angleška je strahopetno umolknila. „Politiki“ se z Dunaja iz gotovega vira piše, da je to nasledek popotovanja Gambettovega v Rim. Gambetta je hud nasprotnik Anglije, ki l. 1870 za ubogo Francijo ni hotela prav nič storiti. Gambetta je hotel Angliji to sedaj vrniti in je šel v Rim, da bi se Francija in Italija tesneje zvezale k varstvu skupnih koristi na sredozemskem morji ter zabranile Angliji še bolj se razširiti ob njegovih bregovih. Namesto da bi bila Anglija veliko zvezo osnovala zoper Rusijo, bi se skoraj enaka zveza osnovala proti njej, zato je začela polagoma odjenjevati in je plašljivo utihnila. S tem je za Avstrijo odstranjena nevarnost, da bi se zedinila z Anglijo proti Rusom, in trocesarska zveza pride zopet k veljavi.

Turški veliki vezir je postal Hamdi paša. V Carigrad dohajajo od vseh strani ljudje, ki beže pred Rusi. Muktar paša je ogledoval trdnjave okoli Carigrada. Mirovne pogoje ruske so že prejeli v Carigradu, objavili jih pa še niso, ker se še le ministri o njih razgovarjajo.

Turška zbornica je vladi izrekla nezaupnico in zahteva, da naj se domu pokliče Midhad paša, od katerega pričakuje rešitev iz sedanjih stisk. „Köln. Ztg.“ piše da je sultan v silnih zadregah in utegne v svoji obubnosti kaj pesebnega učiniti, ker so Muradovci dan za dnem silnejši in nesramnejši. Nephnehoma nabijajo oklice na mestnih oglih, dasi je smrtna kazen zažugana vsem, ki to počenjajo, in jim je policija pridno za petami. Vsaki dan imajo shode v mošejah in višjih šolah za Murada ali Izzedina, in tudi „vdani“ Turki so čedalje bolj nezadovoljni s sultanom Abdul-Hamidom. „Prekletje je na njem, rekel je neki Jman, zarad umora Abdul-Aziza. Ta vojska je kazen in prej ne bo miru, dokler sin Abdul-Azizev Jzzedin ne pride na prestol.“ Stanje sultanovo je vsled tega čedalje težavnejše, in v njegovi palači so že začeli misliti na nek-davno postavo, ki dovoljuje sorodnike spraviti s pota. Turški učenjaki iz koronovega izreka, „da je upor hujši od uboja“, sklepajo, da sme vladar pomoriti svoje sorodovince, da vtrdi in obvaruje svoj prestol. Ta postava bi Abdul-Hamida rešila iz zadreg, ker se sicer tekmecev svojih ne bo znebil. Matere tistih princev, ki po prestolu hrepené, imajo silno veliko opraviti, zlasti Mati Muradova, katero hudo boli, da do Abdul Hamida nima nobenega vpliva. Ker ima po haremskih velikih prijateljic, so ji premnogi velikaši jako vdani, ubožnega ljudstva pa si je z denarnimi podporami pridobila toliko, da bi v sili precejšno stranko spravila na noge. Tudi Rešad Efendi, ki ima sedanjemu sultanu nasledovati, si na skrivnem prizadeva, da bi si pridobil kako veljavo. Sedaj živi še okoli 20 princev, ki imajo pravico do prestola. — Še bolj kakor domače spletke pa sultana peče, da ima ruskega sovražnika v deželi, in da bodo povrh morda prišli tudi še angleški prijatelji. Ubogega sultana peče dvojni ogenj; ruski mu je že prišel do živega, angleški pa mu že tudi pripeka, dasi se sveti od daleč in mu še upanje daje. Res se mora Turčija bati popolnega požara, pravi „Reform“, če se bode ruski ogenj gasil z angleškim špiritom.

som, z Breznice na Gorenskem r. l. 1805, pastiroval dalje v Ambružu na Dolenskem, od koder se je v dopisih v „Illyr. Bl., Carniolia, Novice itd.“ rad podpisoval „Krájničan, Kráničan“, na zadnje v Ovisišču poleg Kranja, umrl l. 1843. Izversten jezikoslovec in domoljub je — rojak Prešérnov — poskušal se z njim v raznih poezijah na pr.: Jek od Balkana; Sedem sinov; Na groblju; Samota itd. in naj toraj piči ga seršenov:

Postscriptum.

Naj misli, kógar bi pušice té zadéle,
De na visoki verh leté iz neba strele. *)

13) Poslednji — trinajsti — je priložil v Čb. IV. Dr. Miha Tušek s praporcem Dr. T—K. Rojen pri sv. Lenardu (Martini vrh) l. 1803, služil v Ljubljani mestni zdravnik umrl l. 1843. Razun v Čbelico je pisal v Illyr. Bl. na pr.: „Die Wochein und der Triglav“, in z ozirom na omenjene pesnike se prav iz IV. Bukv. str. 63 smé po seršenovo reči tudi o njem:

Kakor stari tiči,
Zapójó mladíči.

*) Feriant — sumnos fulmina montes. Hor.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 10. januarja (Nemškutarenje po naših mestih.) Vsakemu pravemu rodoljubi mora že presedati usiljeno in posiljeno nemškutarenje po naših mestih. Pridi tu v Ljubljani v kavarno, pridi v gostilno, pridi v štacuno, pridi v privatno hišo, če nemaš kmečke suknje, povsod te bodo nagovorili po nemški, povsod boš slišal nemški, in le nemški govoriti. Pa to ne zadeva samo nemškutarjev, tudi nekteri narodnjaki se trdovratno držijo svoje nemščine, kakor bi od svoje zibelke ne bili slišali slovenske besede. Marsikdo bo morebiti dejal, da je vse eno, naj kedo govori nemški ali slovenski, glavna reč je srce. Priznavamo, da je glavna reč srce, pa ravno po vednem nemškutarenji se slovensko mišljenje, slovenski duh zatira, in srce se vedno bolj in bolj nagibuje k tistemu jeziku, katerega smo najbolj vajeni. Poglejmo nasprotnike: pri njih ni samo navada, ampak v večji meri princip, da nikdar slovenski ne govorijo (izvzemši s kmetom pri volitvah, ali pa kedar upajo kak krajcer iz njega izvabiti). Z vso strogostjo držec se tega načela so dosegli, da je nemščina postala „umgangssprache“ po naših mestih. Naši narodnjaki pa, katerim bi pristovalo, zagrizenemu preziranju slovenščine krepko nasprotovati, naši narodnjaki, mehki, kakor so, v tem oziru premalo storé. Le takó je bilo mogoče, da se v Ljubljani zgodi, kar se sicer nikjer na širokem svetu ne godi, da si celo natakari in natakarice upajo reči, da nečejo slovenski govoriti, in da se tega jezika tudi učiti nečejo, češ, da jim je nepotreben (ker tudi narodnjaki nemški govoré) in tudi zato ne, ker jim je ta jezik „zu dumm“. Prigodilo se je tudi že, da je natakar gostu raje račun „šenkál“, kakor da bi ga bil po slovenski povedal. Daleč smo tedaj že prišli vsled popustljivosti nekterih „narodnjakov.“ Parola takih ljudi je: „le odjenjati. — nur nicht zu überspannt, — le odjenjati, in z obema stran kama dobro shajati! S tem pa pač ustrezajo našim nasprotnikom, domači reči pa več škodujejo kakor koristijo. Nek narodnjak je rekel: „Kaj hočejo v Ljubljani še germanizirati, saj smo tako že germanizirani vsi od kraja, narodnjaki kakor nemškutarji, da že skoraj ne moremo biti bolj.“

Za kmečko dekle je skoraj že težko v mestu službo dobiti, če nemški ne zna. Vsled tega se med prostim ljudstvom zmirom bolj vtrjuje misel, da je res potrebno, nemški znati.

Pa kaj hočemo, moda je moda in le moda je nemškutarenje, nikakor pa ne potreba. Teorija, da človek izvira od opice, stoji sicer na jako slabih nogah, vendar pa ima človek nekaj opičnih lastnosti, da se namreč rad po drugih pači, in to stori, kar pri drugih vidi. Tudi Nemci so bili svoje dni take opice: le francoski je bilo „nobel“, in kdor ni francoski govoril, ni bil „gebildet“, ni bil „salonfähig“; francoska noša, francoska govorica, francoske zabave, vse, vse je moralo biti francosko. Nemci so to dobo premagali in se je spominjajo le še s sramoto in nevoljo. Ali se je bomo tudi mi kedaj znebili? Ali bo začelo tudi nas kedaj sram biti, da le v tujščini iščemo omiko? Saj se nam že po drugih vsiljuje dovolj, ali je res potreba, da jo še mi sami širimo in jej potuho dajemo? Ali je res treba, da sami pomagamo izobražence našega naroda odtujiti domačemu jeziku?

Mi nismo in nečemo biti nasprotniki duševne omike, naobraženja in umetnosti. Vse te blagre hočemo marveč našemu narodu pridobiti, samó nečemo jih kupiti za ceno svoje

narodnosti in svojega jezika. Vse vednosti in cveti literatur iz tujih, naobraženih jezikov naj se presadé na slovenska tla v lepi slovenski prestavi ali pa predelane za našega naroda duševne zmožnosti najugodnejše. Nasprotniki pa hočejo, da naj se ves narod ponemči, da postane deležen nemške kulture. Ta cena nam je pa previsoka, ker to blago ni toliko vredno. Znano je, da nemajo samo Nemci velike izobraženosti, ampak da imajo tudi Francozi, Angleži in Lah enako lepa dela. Toraj bi se morali po tej teoriji zapored pomemčiti, poitaljančiti, pofrancoziti, poangležiti, da bi postali deležni kulturnih del teh narodov. Ta teorija je pa že davno spoznana za napačno, in Nemci sami, ki jo pri nas podpirajo, so v razmerji s Francozi njeni najhujši sovražniki bili in so še.

Zakaj bi morali tedaj ravno mi Slovenci le vedno tujcem pot gladiti in domačemu rodu jamo kopati?

Morda te vrstice kaj pomorejo k izpoznanju tistih dolžnosti, ki jih vsakdo do naroda svojega ima.

Iz gorenje savinjske doline, 10. januarja. (Naši Darwinovci). Od mnogih strani prinašajo časopisi poročila o turkoljubih zasmehujočih vse, kar spada k slovanskemu življu. Izvolite, da vam tudi mi nekoliko črtic v tej zadevi poročamo. Pri nas biva človek više nego 30 let, ki se nikakor ne more spoprijazniti s Slovenci, mej kojimi kruh vživa. Huduje se, da mu jeze in nevošljivosti nadnapredovanjem Jugoslovanov, kakor Kajnu upada lice. Žolč pa se mu popolnem hoče razliti nad novo prikaznijo, našo čitalnico.

Čujte Slovenci modrovanje našega Sokrata! Po njegovi klacifikaciji so mu Slovani le „pol človeka“. Hvala Bogu, zopet nov rezultat mnogoletne zdravniške skušnje, ki utegne ne malo obogatiti znanstvenosti anthropologije ali človekoslovje. Do sedaj so anatomi analizirali le človeško telo, a ta orjak (?) znanosti lotil se je celo človeškega Duha in ga razdrobil, ter ga pri Slovanih našel samo polovico, rekši, da so Slovani res — le pol človeka. In s temi svojimi predavanji nadleguje poštene Slovence po krčmah, kjer ve, da ne najde odločnega njegovo teorijo pobijajočega ugovora. Mi bi mu njemu samemu na korist dobrohotno svetovali, naj pobere šila, in kopita in naj gre tje, kjer bo našel več privržencev svoje bistroumne (?) teorije in popolno ljudi.

Ako pa misli še dalje med nami živeti, naj nas preveč „po sebi“ ne sodi in se ne drugega bolj plodovitega dela loti. Tudi pojmi njegovi o pravem kristjanu so precej piškavi in nam nikakor ne ugajajo; držali se bomo i nadalje zvesto verskih resnic in pridig nasih dušnih postirjev — a ne ovih tendencioznih po krčmah. Čudimo se le, da se mu, življenje dolgotrajno med Slovenci, ki so po njegovi teoriji le pol človeka, ni pristudilo.

Iz Krasja, 18. januarja. (Potres. Mraz. Živinska kupčija.) Danes, to je v nedeljo ob 12. minutah čez tri zjutraj je bil tukaj potres; prišel je po mojem mnenji od izhoda proti zahodu, in precej zlo se je potreslo, da se je vsak lahko zbudil, kateri posebno trdo ne spi. Mraza smo pa imeli 10 stopin; to je že precej za nas, ki smo najraje pri gorki peči, in tudi milujemo naše slavne brate Ruse, kako jim mora še le tam na Balkanu pri tolikem snegu mraz biti. Pa pri nas je sploh ta govorica, da imajo ruski vojaki vsi kožuhe, kar jim gotovo prav pride pri tako hudem mrazu, kakoršen je tam. Tudi včasih kak kozarec vina na njihovo dravje spraznemo.

Živinska kupčija je tukaj izvrstna; čuda veliko goveje živine pride vsak ponedeljek na trg, pa tudi kupca dosti, posebno Nemcev za lepe vole in krave, kar je zlasti za našega deželana prav koristno, ker nima denarja drugod nikjer dobiti, kakor od živine. Če bi se ta kupčija ne bila odprla, bi bila pri nas prav žaltova.

Ko bi se le še za konje že enkrat odprla kupčija. Vedno se sliši tarnanje voznikov, da jih država ne potrebuje, Lah jih pa kupovati ne sme; kam pa s konji, kadar so dorašeni. Drugih bi radi plodili in priredili, pa se še teh, ki jih že dolgo dolgo za kupčijo imamo pripravljene, ne moremo prodati, da so nam že na veliko škodo. Veliko sem jih že na svoje ušesa slišal, da je zdaj breja koza bolji kot breja kobila. (Prosimo večkrat kaj. Vred.)

Domače novice.

V Ljubljani 15. januarja.

(Cesar so pomilostili) 4 jetnike na ljubljanskem gradu, ki so bili 12. t. m. izpuščeni iz zavora.

(Volitve za kupčijsko zbornico) in sicer za trgovski, rudarski in veliko obrtnijski oddelek se bodo vršile 30. januarja, za obrtnijski ali rokodelski oddelek pa 31. januarja.

(Potres) se je v nedeljo zjutraj ob 1/4 ure čutil v Ljubljani; razširjal se je proti severovzhodu.

(Nemško gledališče) je letos tako slabo, da ga „Tagblatt“ večkrat graja. V številu 9 je nekdo v imenu več drugih vodja vprašal, kako da more na oder spuščati igralce, ki nimajo zmožnosti ali pa volje ne, da bi se deset vrstic iz glave naučili?

(„Brenčelj.“) Prva številka X. letnika pride danes na svitlo z 2 posebno dobrima velikima podobama in mikavno besedo.

— Füstera, ki je po poročilu dunajskih listov jako reven na premoženju in telesu, spravili so v neko hišo za reveže na Dunaji, kjer bode do smrti preskrbljen s potrebnimi rečmi.

— Popravek. V notici o misijonarji L. Možinu v predzadnjem listu naj se bere, da se je vrnil iz Jeruzalema in Rima.

— Premembe pri učiteljstvu na Štajarskem. Fr. Gabršek iz Braslovč je postal podučitelj na Zidanem mostu. V Litiji na Kranjskem je pretekli teden umrl učitelj Anton Kunšič.

Častitim udom duhovskega podpornega društva!

Ker je dosedanji društveni tajnik. č. g. dr. Sterbenec danes zapustil Ljubljano, izročilo se je tajništvo začasno č. g. Janezu Flisu, semeniškemu špiritvalu, kteremu naj častiti udje, prej ko morejo, pošljejo letne doneske za 1878. Zamorejo jih pa poslati tudi naravnost podpisnemu predsedniku. Ob enem si štejem v dolžnost č. g. dr. Sterbencu za njegovo marljivo in požrtvovalno delovanje na korist našemu društvu izreči najiskrenejšo zahvalo.

V Ljubljani, 14. januarja 1878.

Franc Kramar,
kanonik in društveni predsednik.

Poslovilo.

Po želji mil. višjega pastirja prevzamem oskrbljevanje Hrenoviške fare na Notranjskem. Pri svojem odhodu iz Ljubljane, kjer sem 10 let v raznih službah delal, ne vtegnem se osebno posloviti od premnogih in predragih prijatlov in znancev, toraj po tej poti kličem vsem predragim višjim in nižjim: Z Bogom.

V Ljubljani 14. jan. 1878.

Dr. J. Sterbenec.

Loterijske številke 12. janujra.

V Trstu: 75, 29, 76, 38, 36.

V Lincu: 49, 57, 52, 27, 14.